

OULUJOESTA
jälleen
LOHIJOKI

Kuva: Sampo Kangastalo

Oulujoki on ikiaikainen lännen ja idän kulttuureita yhdistänyt kulku-, kauppa-, terva- ja matkailureitti. Oulujoki on ollut myös tarunhohtoinen lohijoki vielä 1940-luvun alkuun saakka, jonka jälkeen 1941–1961 joki valjastettiin vesivoimantuotantoon ja Suomen jälleenrakennusta varten. Oulujoen vesistön voimalaitokset sekä niiden yhteyteen rakennetut voimalaitosyhdyskunnat ovat tänä päivänä suojeltuja, valtakunnallisesti arvokkaita kokonaisuuksia.

Oulujoen lohi ei ole hävinnyt vaan se on jäänyt elämään jokivartisten muistoissa. Oulun Merikosken kalatien myötä vaelluskalat ovat päässeet jokivartta pitkin Muhoksen Montan padolle saakka. Samalla toiveet vaelluskalojen saamisesta ylemmäksi jokeen ovat jälleen heränneet...

Onko kalojen nousu patojen ohi mahdollista?

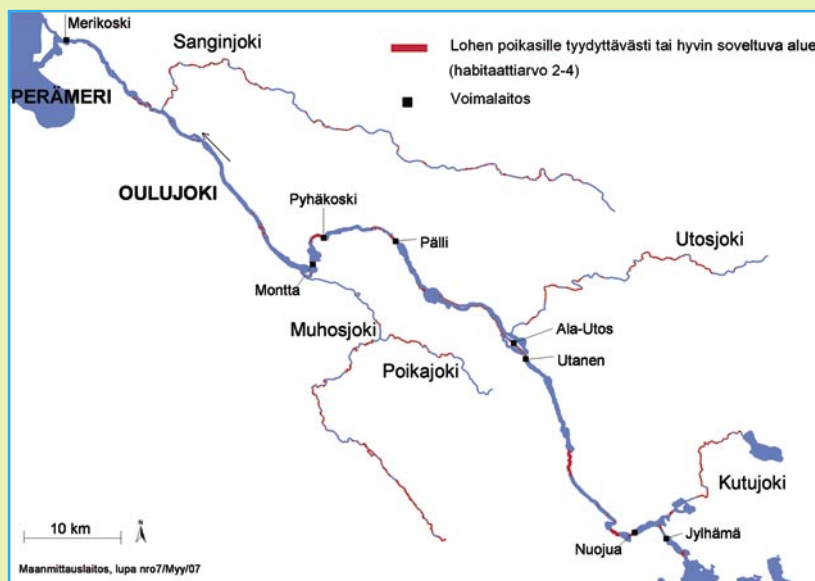
Pystyykö lohi lisääntymään rakennetussa joessa?

Voiko Oulujoesta puhua tulevaisuuden lohijokena?

Oulujoesta löytyy virtaavia alueita, jotka soveltuvat lohengin poikasille. Pääuomassa niiden laatua heikentää virtaaman voimakas vaihtelu. Oulujoen suurin potentiaali onkin sivujoissa. Niissä on nykyisellään noin 50 hehtaaria lohelle ja taimenelle soveltuvia elinalueita.

OULUJOKI

- Nousukorkeus jokisuulta Oulujärvelle 122 m, pituus 106 km
- Vesistöalueen pinta-ala 22 900 km² ja järvisyys 11,47 %
- Oulun Merikosken ja Oulujärven välillä kuusi voimalaitosta.
- Pääuoman voimalaitosten voimantuotanto yhteensä 455 MW/v
- Jokivarressa 145 000 asukasta (Oulu, Muhos, Utajärvi, Vaala)
- Oulujärven alapuolisella jokiosuudella neljä merkittävää sivujokea
- Oulujärveen laskee muutamia jokia, joihin vaelluskalakin voi palata

rantaviiva (C) Maanmittauslaitos lupanro 53/MML/08

Vaelluskalat voidaan palauttaa Oulujokeen

Luonnonmukaiset ohitusuomat voivat kulkureitin lisäksi tarjota lisääntymis- ja poikastuotanto-alueita, joista Oulujoen vesistössä on pula. Kalan kulku voidaan toteuttaa myös perinteisten kalaportaiden, kalasulkujen tai -hissien avulla.

Rakennettu pääuoma on haastava elinympäristö kaloille. Virtaaman säätely aiheuttaa sen, että ajoittain virtaus loppuu kokonaan rantojen ja karikoiden läheisyydessä, jotka ovat poikasten potentiaalisia elinympäristöjä.

Sivujoissa lisääntyy jo nyt luontaisesti harjus ja paikoitellen taimen. Elinympäristön laatua heikentävät jossain määrin jokiuomien perkaukset sekä kiintoaine- ja ravinnekuormitus.

Soveltuvien elinympäristöjen puutetta voidaan korvata tekemällä lisää kutu- ja suoja-alueita liettyneiden ja hiekaisten soraikkojen tilalle. Kunnostuksia voidaan toteuttaa jopa traktorin avulla.

Jokeen nousseista lohista suurin osa ui Montan voimalaitokselle ja liikkuu siellä kutuun saakka. Lohi kutee siellä missä pystyy, kutukuoppia ja hedelmöitynyttä mätiä on löytynyt Montan puron lisäksi jopa Merikosken kalaportaasta. Lohi voidaan kotiuttaa myös sivujokiin.

Kuva: Anne Laine

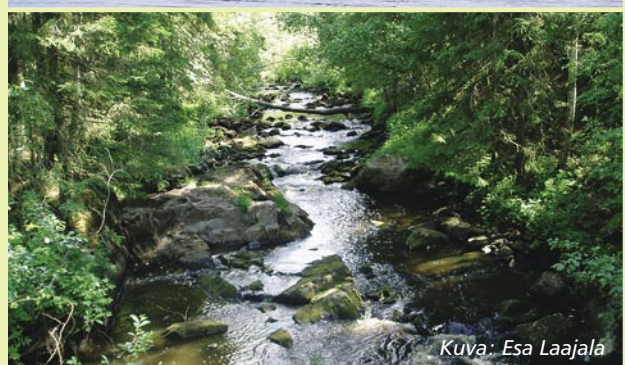
Kuva: Anne Laine

Kuva: Olli van der Meer

Kuva: Esa Laajala

Kuva: Esa Laajala

Yhteistyöllä eteenpäin

Tahtotila Oulujoen lohijokiarvon osittaiseen palauttamiseen on olemassa. Tavoitteen saavuttaminen vaatii edelleen paljon työtä ja aikaa, mutta vastineeksi se tuottaa entistä vetovoimaisemman Oulujokivarren. Jokivarren yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi on solmittu eri osapuolten kesken kolme merkittävää yhteistyösopimusta:

- Oulu-Kajaani-kehittämisyöhykkeen kumppanuussopimus 2007–2010
- Oulujoki-strategia 2007–2013
- Oulujoen ja Oulujärven moninaiskäytön ja kunnostuksen puitesopimus 2007–2009

Oulujoki lohijoeksi

- sitoutumalla vaelluskalan palauttamisen tavoitteisiin ja yhteisen päämäärän saavuttamiseen
- sovittamalla yhteen niin vaelluskalojen palauttamisen tavoitteet kuin maa-, metsä- ja turvetalouden sekä voimantuotannon intressit
- luomalla ylisiirtojen ja istutusten avulla joen eri osiin leimautuneita ja niille pyrkiviä aikuisia lohia
- toteuttamalla elinympäristö- ja kalataloudellisia kunnostuksia sekä palauttamalla kaloille vaellusyhteys osana koko Oulujoki-alueen kehittämistä
- voimistamalla suuntaavan valinnan avulla tulevien lohisukupolvien taipumusta nousta jokeen nykyistä aikaisemmin
- sovittamalla yhteen kalastuksen ja luonnonlisäntymisen tarpeet ja kiinnittämällä erityistä huomiota tulevaisuuden kalastusjärjestelyihin

Vaellusyhteyden palauttaminen hyödyttää muitakin kuin lohikaloja ja nostaa laajalti joen arvostusta.

Lisätietoja

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Kauppurienkatu 8 A, 90100 Oulu,
puh. (08) 3214 000, www.pohjois-pohjanmaa.fi

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus

PL 124, 90101 Oulu, puh. 020 490 111
www.ymparisto.fi/ppo

Kainuun maakunta -kuntayhtymä

PL 400, 87070 Kainuu, puh. (08) 6155 41
www.kainuu.fi

Kainuun ympäristökeskus

PL 115, 87101 Kajaani, puh. 020 490 112
www.ymparisto.fi/kai

Kuva: Olli Eskelinen

